

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำเนินธุรกิจประกันภัยไม่ว่าจะเป็นการประกันวินาศภัยหรือประกันชีวิต จำเป็นต้องอาศัยคนกลางในการติดต่อเอาประกันภัยกับบริษัทประกันภัย ซึ่งผู้ที่มีบทบาทสำคัญและทำหน้าที่เป็นตัวแทนหรือสื่อกลางในการติดต่อก็คือ ตัวแทนประกันภัย* และนายหน้าประกันภัย** ถึงแม้ว่าผู้ซื้อประกันภัย*** อาจติดต่อทำสัญญาประกันภัยกับบริษัทประกันภัยได้โดยตรงก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติผู้ซื้อประกันภัยจะติดต่อกับบริษัทประกันภัย โดยผ่านตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย และอาจกล่าวได้ว่าบริษัทประกันภัยได้อาศัยตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ในการสร้างธุรกิจของตนให้เติบโตขึ้น ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินธุรกิจประกันภัย เพราะตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยมีส่วนผลักดันให้บริษัทประกันภัยเจริญก้าวหน้าขึ้น และในทางตรงกันข้าม ถ้าตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยไม่ปฏิบัติตามหน้าที่หรือประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพของตน ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อธุรกิจประกันภัยได้เช่นเดียวกัน

ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยนั้นมีมากมาย เช่นการเปิดเผยข้อความจริงให้ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยทราบ จะถือว่าผู้รับประกันภัยทราบข้อความจริงด้วยหรือไม่เพียงใด ซึ่งเคยมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นในกรณีให้ผู้เอาประกันชีวิตได้เปิดเผยข้อความจริงให้ผู้จัดการสาขาของบริษัทประกันชีวิตทราบ แต่ภายหลังบริษัทประกันชีวิตปฏิเสธความรับผิดชอบ โดยอ้างว่าผู้เอาประกันชีวิตปกปิดข้อความจริงและกรณีดังกล่าวได้มี

* ตัวแทนประกันภัย ในที่นี้หมายถึง ตัวแทนประกันวินาศภัยและตัวแทนประกันชีวิต

** นายหน้าประกันภัย ในที่นี้หมายถึง นายหน้าประกันวินาศภัยและนายหน้าประกันชีวิต

*** ผู้ซื้อประกันภัย ในที่นี้หมายถึง ผู้แสดงความประสงค์ที่จะทำสัญญาประกันภัยกับ

บริษัทประกันภัย ไม่ว่าจะเป็นการประกันวินาศภัยหรือการประกันชีวิต

คำพิพากษาศาลฎีกาว่า ผู้จัดการสาขาไม่ใช่ตัวแทนของบริษัทในการทำกรรมธรรม์ประกันชีวิต การที่ผู้จัดการฯ เขารู้ความจริงว่าผู้เอาประกันชีวิตป่วยเป็นโรคร้ายแรงจะถือว่า บริษัทประกันชีวิตต้องรู้ข้อความจริงดังกล่าวด้วยไม่ได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในกรณีดังกล่าวผู้เอาประกันชีวิตไม่ได้รับความเป็นธรรมเท่าที่ควร นอกจากนั้นยังมีกรณีตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยยกยอกเงินเบี้ยประกันภัยรวมทั้งไม่นำส่งค่าขอเอาประกันภัยต่อผู้รับประกันภัยหรือนำส่งล่าช้า ทำให้บริษัทประกันภัยไม่ทราบว่ามี การเสนอขอเอาประกันภัยเป็นเหตุให้ผู้เอาประกันภัยได้รับความเสียหาย ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกรรมธรรม์ประกันภัย เพราะไม่มีสัญญาประกันภัยเกิดขึ้น ปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้จะเห็นได้ว่าการที่ผู้เอาประกันภัย ได้รับความเสียหายมิได้เกิดจากความผิดของผู้เอาประกันภัยแต่อย่างใด แต่เกิดจากการที่ตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัยไม่ปฏิบัติหน้าที่ หรือกระทำการโดยขาดความรับผิดชอบหรือขาดจรรยาบรรณที่ดี อันเป็นปัญหาที่น่าสนใจว่าเพราะเหตุใดทั้ง ๆ ที่ปัญหาหลายประการเกิดขึ้นเนื่องจากความบกพร่อง หรือความผิดของตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัยอย่างเห็นได้ชัดแต่ผลเสียหายกลับเกิดขึ้นแก่ผู้เอาประกันภัย ซึ่งมีได้เป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายแต่อย่างใดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยเป็นสาเหตุทำให้ผู้เขียนมีความสนใจในเรื่องนี้ เพราะในปัจจุบันนี้กฎหมายที่ใช้บังคับและเกี่ยวข้องกับตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยนั้นคือ พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 อีกทั้งยังมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องใช้บังคับอยู่ แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่าบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมและได้มาตรฐานสากลในการควบคุมและส่งเสริมให้ธุรกิจประกันภัย โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้หาประกันภัย ได้รับความเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับแก่ประชาชนทั่วไปเท่าที่ภาพพจน์ของวงการธุรกิจประกันภัยในประเทศไทยออกมาในแง่ลบ มีผลให้ประชาชนชาวไทยไม่นิยมทำการประกันภัย ซึ่งต่างกับต่างประเทศที่ระบบธุรกิจประกันภัยมีความเจริญก้าวหน้ามีผลให้ประชาชนในประเทศเหล่านั้นนิยมทำประกันภัย โดยในบางประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น โดยเฉลี่ยแล้วประชาชน 1 คน จะถือกรรมธรรม์ประกันภัยในรูปแบบต่างๆ คนละ 4 ฉบับ ผู้เขียนจึงมีความสนใจว่าเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากขณะนี้กฎหมายเรื่องตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยมีกล่าวอยู่เพียงเล็กน้อย ในพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและส่งเสริมตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยอย่างจริงจัง อย่างเช่นในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น หรือสิงคโปร์ ซึ่งถือได้ว่ามี

การพัฒนาธุรกิจประกันภัยจนได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับและไว้วางใจแก่นานาประเทศ โดยประเทศเหล่านี้ได้มีกฎหมายบัญญัติขึ้นมาเพื่อควบคุมและส่งเสริมตัวแทนประกันภัย และนายหน้าประกันภัยโดยเฉพาะ นั่นคือ Insurance Brokers (Registration) Act 1977 ของประเทศอังกฤษ Law concerning the Control of Insurance Soliciting ของประเทศญี่ปุ่น The Statutes of the Republic of Singapore : Insurance Act ของประเทศสิงคโปร์ รวมทั้งกฎหมายประกันภัยที่มีใช้อยู่แต่ละมลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษากฎหมายประกันภัยไทยในส่วนตัวแทนและนายหน้า โดยวิเคราะห์เทียบเคียงกับกฎหมายต่างประเทศดังกล่าวให้ได้ข้อสรุปที่แน่ชัด เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการควบคุมและส่งเสริมตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ซึ่งจะมีผลให้วงการธุรกิจประกันภัยได้รับการต้อนรับและไว้วางใจแก่นานาชาติ และอาจทำให้ประชาชนชาวไทยเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่ดีต่อวงการประกันภัย เป็นมีความมั่นใจว่าธุรกิจประกันภัยจะสามารถสร้างความอบอุ่นใจให้แก่เขาตั้งแต่เกิดจนจนวาระสุดท้ายแห่งชีวิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาเพื่อให้เข้าใจถึงความหมายและลักษณะของตัวแทนประกันภัย และนายหน้าประกันภัย รวมทั้งนิติสัมพันธ์ระหว่างตัวแทนประกันภัย นายหน้าประกันภัย และผู้รับประกันภัย ผู้เอาประกันภัย รวมทั้งสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายที่ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยจะต้องมีตามกฎหมาย
2. ศึกษามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและส่งเสริมตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ของประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ ซึ่งมีวิวัฒนาการทางด้านระบบประกันภัยมาับร้อยปีจนได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับแก่นานาชาติ

วิธีการวิจัย

การวิจัยเอกสารโดยศึกษาวิเคราะห์เอกสารภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ดังนี้

1. เอกสารภาษาไทย คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 กฎกระทรวง ตาราของอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิและบทความต่าง ๆ ปรากฏรายชื่อตามบรรณานุกรมที่แนบมาท้ายนี้

2. เอกสารภาษาอังกฤษ คือ Insurance Brokers (Registration) Act 1977, Law concerning the Control of Insurance Soliciting, The Statutes of The Republic of Singapore : Insurance Act ตาราต่าง ๆ อาทิเช่น General Principles of Insurance Law, Insurance Law By Macgillivray and Parkington, The Law of Insurance By Raoul Colinvaux และเอกสารอื่น ๆ ปรากฏรายชื่อตามบรรณานุกรมที่แนบมาท้ายนี้

สมมติฐาน ทฤษฎี แนวความคิด

เหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องพัฒนากฎหมาย และนโยบายเกี่ยวกับตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย คือ

1. ปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติในกฎหมายไทยที่กำหนดบทบาท สิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของตัวแทนประกันภัย และนายหน้าประกันภัยอย่างชัดเจน สมควรที่จะวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายประกันภัยในส่วนที่เกี่ยวกับตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยของประเทศต่างๆ ที่มีความก้าวหน้าในกิจการประกันภัย เพื่อเป็นแบบอย่างในการยกร่างกฎหมายไทย

2. ประเด็นปัญหาทางกฎหมาย เรื่อง ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ในพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 มีข้อควรพิจารณา ดังนี้

2.1 บทบัญญัติในการควบคุม กำกับ สอดส่อง ดูแล ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย โดยเฉพาะในเรื่องของการควบคุม กำกับ เรื่องคุณภาพความรู้ และความรับผิดชอบ

ทางวิชาชีพยังไม่อยู่ในมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับ และไว้วางใจแก่ประชาชน

2.2 ในเรื่องทดสอบความรู้สำหรับผู้ที่จะเป็นตัวแทนประกันภัย และนายหน้าประกันภัย ยังมีข้อควรปรับปรุงพัฒนาอยู่หลายประการ เช่น

2.2.1 กฎหมายได้กำหนดค่าให้เป็นอำนาจหน้าที่ ของนายทะเบียนประกันภัย ที่จะทดสอบความรู้สำหรับบุคคลที่จะประกอบวิชาชีพนี้ ในกรณีนี้เห็นได้ว่าตั้งแต่ปี 2510 เป็นต้นมา แม้กระทั่งหลังจากได้ประกาศใช้บทบัญญัติ ปี 2535 ก็ยังไม่เคยมีเกณฑ์มาตรฐาน หรือหลักสูตรในการทดสอบและวัดความรู้ เพื่อให้รองรับกับการพัฒนาธุรกิจประกันภัยไม่มีตำรามาตรฐาน และไม่มีสถาบันที่จะให้การศึกษากับบุคคลที่ประสงค์จะทำการศึกษอย่างจริงจังอีกทั้งข้อสอบที่ใช้ทดสอบ ยังคงไม่ได้มาตรฐานแท้จริงสำหรับผู้ที่ได้สอบผ่าน

2.2.2 คุณภาพและมาตรฐานของผู้ที่จะเป็นตัวแทนประกันภัย และนายหน้าประกันภัยแม้จะสอบผ่านและได้รับใบอนุญาต ก็ยังไม่มีความรู้ทั้งทางวิชาการและภาคปฏิบัติ อีกทั้งเมื่อประกอบอาชีพแล้วไม่มีระบบของการตรวจสอบ และหาความรู้เพิ่มเติม

3. บริษัทประกันภัยยังไม่มีการส่งเสริมตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยอย่างจริงจังกล่าวคือ

3.1 ไม่มีแนวทางการปรับเปลี่ยนนโยบายเพื่อส่งเสริมให้ตัวแทนประกันภัย และนายหน้าประกันภัยเป็นบุคลากรที่มีบทบาทในด้านการพัฒนาทางการตลาด และเพิ่มความรับผิดชอบต่อผู้วิภคหรือผู้เอาประกันภัย อีกทั้งในเรื่องกฎเกณฑ์การกำหนดค่าบาเหน็จ (Commission) หรือแนวคิดที่นำมาให้มีส่วนลดแก่ลูกค้า ไม่สัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์ของการพัฒนาธุรกิจประกันภัย เนื่องจากบริษัทประกันภัยมีการเสนอส่วนลดโดยผ่าน In-house Brokers แต่ค่าบาเหน็จ (Commission) ของผู้หาประกันภัยบางประเภทยังไม่มีโอกาสได้รับเท่ากับส่วนลดดังกล่าว

3.2 ในส่วนของตัวแทนนายหน้าเอง แม้มีการตั้งกลุ่มตัวแทนและนายหน้าก็ยังไม่ปรากฏว่ามีการพัฒนาตนเองเท่าที่ควร

4. การส่งเสริมธุรกิจประกันภัย

4.1 ตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 ไม่มีนโยบายในการส่งเสริมตัวแทนนายหน้าในวงการธุรกิจประกันภัย

4.2 ไม่มีการสร้างบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมทางกฎหมาย (Legal Environment) ที่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมธุรกิจตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบว่า บทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 นั้น แม้ว่าได้มีการแก้ไขปรับปรุงแล้ว ก็ยังไม่สมบูรณ์ มีผลทำให้การพัฒนาธุรกิจประกันภัยไม่มีความก้าวหน้าตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการบัญญัติกฎหมายดังกล่าว

2. เพื่อให้ทราบว่าในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายของบริษัทประกันภัยนั้น ยังไม่มีการสนับสนุนส่งเสริมผู้ประกอบการวิชาชีพประกันภัยอย่างแท้จริง

3. เพื่อหาแนวทาง กากับ สอดส่อง ดูแลรวมทั้งการให้การสนับสนุนผู้ประกอบการตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยอย่างจริงจัง และเพื่อพัฒนาธุรกิจประกันภัยให้มีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงยิ่งขึ้น